

Яцута Андрій Васильович,
*студент 3 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Адаховська Н.С.*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ У СФЕРІ НАДАННЯ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУ

Кредитування – складний інститут в цивільному праві, поки з яким в Україні існують проблеми. В цьому механізмі задіяні як інвестори та вкладники, так і банки (кредитні спілки) та позичальники. Відповідно до ст. 1054 Цивільного кодексу України ці відносини складаються між банком або іншою фінансовою установою (кредитодавцем), який зобов’язаний надати кредит позичальникові, а він у свою чергу зобов’язується повернути його та сплатити проценти [1]. У кожного є свій інтерес і звичайно для нормального функціонування цієї системи потрібні прозорі умови договору, гарантії його виконання, довіра, як важлива складова будь-яких відносин та взаємоповага. Великої уваги потребує відповідальність сторін за порушення умов договору, як спосіб захисту порушених прав та інтересів, а також гарантія належного виконання умов договору кредиту.

На жаль, ситуація склалася так, що фінансові установи, такі як банки і кредитні спілки більше зацікавлені в одержанні як найбільшої вигоди для себе, навіть якщо це порушує права та інтереси іншої сторони договору. Вони використовують різні неправомірні методи, на які позичальники, в майбутньому, досить часто не звертають уваги. Одним із цих методів є передача справи на розгляд третейському суду, що знаходиться у матеріальній залежності від банку та який виносить рішення швидко, завжди на користь банку та без повідомлення позичальника [6]. Щоб позбутися цієї проблеми до Закону України «Про третейські суди» внесли зміни від 3.02.2011, згідно яких до їх предметної юрисдикції не відносяться правовідносини щодо захисту прав споживачів і споживачів послуг банку (кредитної спілки) [3]. По різному суди трактували норми матеріального права, а саме суди вирішували, що кредитні правовідносини не пов’язані з споживчими правовідносинами [2]. Ця проблема була вирішена за допомогою Рішення Конституційного Суду України від 10.11.2011 року відповідно до якого Закон України «Про захист прав споживачів» поширюється на відносини між кредитодавцем і позичальником (споживачем за договором про надання споживчого кредиту)[7].

Позитивним моментом стало також прийняття Закону України «Про споживче кредитування» від 15.11.2016 року в якому зазначено, що однією з

істотних умов договору є відповідальність сторін за порушення умов договору споживчого кредиту [4]. Аналіз стандартизованої форми інформації, яка надається до укладення договору і на основі якого в подальшому укладається договір наводить сумнів, що в ній зазначається відповідальність двох сторін. Процентна ставка застосовується тільки при неповерненні кредиту, тобто відповідальність позичальника. А відповідальність кредитора щодо надання кредиту та інші зобов'язання, які на нього покладені відповідно до умов договору? Також стаття 21 Закону передбачає особливості відповідальності споживача при порушенні свого зобов'язання щодо повернення кредиту та процентів за ним і відшкодування завданої кредитодавцю шкоди (збитків). Про особливості відповідальності банку та інших фінансових установ (кредитодавця) і відшкодування шкоди позичальникові у разі порушення умов договору не зазначається.

Також банки використовують такі методи як ускладнення прочитання тексту умов договору: зменшення шрифту, колір літер та фону майже співпадають тощо. Тому позичальнику досить тяжко звернути увагу на деякі деталі договору, що мають важливе значення і які можуть викликати в нього сумніви щодо його укладення на таких умовах. Закон України «Про споживче кредитування» встановлює заборону тільки на ускладнення прочитання реальної річної ставки та загальної вартості кредиту, яка передається. А отже, на інші частини договору можна використовувати такі методи? Чи не порушує це права позичальника? На мою думку, така заборона повинна стосуватися всіх умов договору, адже із-за таких неправомірних методів довіра до банківської системи ніяк не покращиться. Ці обманні методи беззаперечно порушують права та інтереси позичальників та норми цивільного законодавства: загальні засади цивільного судочинства (принцип добросовісності) та моральні засади суспільства, які особа (кредитодавець) при здійсненні цивільних прав повинна дотримуватися, відповідно до ч.3, ст.3 Цивільного кодексу України.

Аналізуючи Лист Національного Банку України « Про типову форму договору про надання кредиту комерційному банку за рахунок кредитів НБУ» від 2.09.1994 року позитивним моментом постало окреме розмежування прав та обов'язків сторін, відповідальність сторін у разі порушення зобов'язань за договором кредиту тощо [5]. Чітке встановлення відповідальності за порушення умов договору та прийняття типової форми для договору споживчого кредиту було б доречне та вирішило чимало проблем.

Отже, вважаю, що для покращення функціонування і гармонізації правовідносин у сфері кредитування, захисту прав як споживачів, так і

кредиторів, збільшення рівня довіри один до одного і належного дотримання та виконання умов договору пропонуємо наступне:

- заборонити ускладнення прочитання тексту до всіх умов договору кредиту;

- визначати чітко відповідальність сторін за невиконання або неналежне виконання зобов'язань за договором кредиту. Процентна ставка, пеня, штрафи та інші платежі повинні застосовуватися не тільки при неповерненні кредиту, але й при порушенні строків його надання кредитором, ненаданні або надання неправдивої інформації протягом строку дії договору про споживчий кредит тощо;

- відповідальність по відшкодуванню збитків повинна передбачатися не тільки щодо кредитора, але й боржника (споживача);

- прийняття типової форми договору споживчого кредиту, яка усуне більшість проблем кредитних правовідносин.

За допомогою цих засобів можна усунути недоліки та позбутися багато труднощів, які виникають на практиці у сфері споживчого кредитування

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України. – Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
2. Закон України «Про захист прав споживачів». – Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 30. – Ст. 379.
3. Закон України «Про третейські суди». – Відомості Верховної Ради України, – 2004.– № 35 – Ст. 412.
4. Закон України «Про споживче кредитування» – Відомості Верховної Ради, –2017. – № 1– Ст.2.
5. Лист Національного Банку України «Про типову форму договору про надання кредиту комерційному банку за рахунок кредитів НБУ» N 111 від 18.03.94 року.
6. Постанова Верховного Суду України від 13 квітня 2016р. у справі № 6-29цс16.
7. Рішення Конституційного Суду України від 10.11.2011 р. № 15-рп/2011 (справа № 1-26/2011)